

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi referitoare la limita de vârstă pentru admiterea
la studiile de masterat și doctorat**

(Sesizarea nr. 25 a/2013)

CHIȘINĂU

19 septembrie 2013

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI REFERITOARE LA LIMITA DE VÂRSTĂ PENTRU
ADMITEREA LA STUDIILE DE MASTERAT ȘI DOCTORAT

2

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 6 iunie 2013
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 6 iunie 2013, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 alin. (1) lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit. i) din Codul jurisdicției constituționale, de către avocatul parlamentar Anatolie Munteanu, privind controlul constituționalității pct. 16 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008, și a unor prevederi din pct. 4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova.

2. Autorul sesizării a pretins că prevederile contestate vin în contradicție cu articolele 16 alin.(2), 35 alin. (7), 54 din Constituție, art. 4 lit. a) din Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, articolele 2 alin. 2, 4 și 13 alin. 2 lit. c) din Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, articolul 14 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și articolul 2 din Protocolul adițional la Convenție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 25 iulie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Guvernului, Ministerului Educației, Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Consiliului Național de Acreditare și Atestare, precum și Universității de Stat din Moldova.

5. În ședința plenară publică a Curții, sesizarea a fost susținută de autorul sesizării, avocatul parlamentar Anatolie Munteanu. Guvernul a fost reprezentat de dna Loretta Handrabura, viceministru al educației, și dna Rodica Josanu, șefa secției juridice a Ministerului Educației.

ÎN FAPT

6. Prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008 a fost aprobat Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului.

7. Potrivit pct.16 din Regulament, la învățământul de zi cu finanțare de la buget pentru studii de doctorat limita de vârstă pentru admiterea candidaților este de 35 ani.

8. La fel, întru executarea decretelor Președintelui Republicii Moldova nr. 1113-III din 12 februarie 2003 privind reorganizarea Academiei de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova și nr. 1379-III din 18 iulie 2003 privind aprobarea statutului Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Guvernul a emis Hotărârea nr. 962 din 5 august 2003 privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova. Totodată, prin Decretul nr. 615-VII din 30 aprilie 2013 a fost aprobat un nou Statut al Academiei de Administrare Publică, fiind abrogat Decretul nr. 1379-III din 18 iulie 2003.

9. Prin Hotărârea nr. 962 din 5 august 2003, Guvernul a stabilit criteriile de admitere la studiile superioare de masterat a funcționarilor publici, a oficialilor aleși și a altui personal din cadrul autorităților administrației publice. Pct. 4 al hotărârii prevede că la studiile de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică se pot înscrie categoriile de funcționari publici și persoane cu funcții de răspundere electivă indicate în anexa nr.1 din hotărâre, în vârstă, de regulă, de până la 45 de ani.

10. Esența acestor reglementări constituie instituirea limitei de vârstă pentru a accede la studiile de doctorat în instituțiile cu activitate de doctorat cu finanțare de la buget, precum și la studiile de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Legislația națională

11. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sânt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 35 Dreptul la învățătură

„(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

[...]”

(7) Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

12. Prevederile relevante ale Legii învățămîntului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995 (M. O., 1995, nr. 62-63, art. 692), sunt următoarele:

Articolul 3

Învățămîntul - prioritate națională

„Învățămîntul în Republica Moldova constituie o prioritate națională.”

Articolul 4

Principiile învățămîntului

„[...]”

(2) Politica educațională a statului se întemeiază pe principiile umanitarizării, accesibilității, adaptivității, creativității și diversității. Învățămîntul este democratic și umanist, deschis și flexibil, formativ - dezvoltativ și se bazează pe valorile culturii naționale și universale.”

Articolul 6

Dreptul la învățătură

„(1) Dreptul la învățătură este garantat, indiferent de naționalitate sex, vîrstă, de originea și starea socială, de apartenența politică sau religioasă, de antecedentele penale.

(2) Statul asigură șanse egale de acces în instituțiile de stat de învățămînt liceal, profesional, mediu de specialitate și superior, în funcție de aptitudini și capacități.”

Articolul 26

Organizarea învățămîntului superior

„[...]”

(4) Învățământul superior, cu excepția învățământului medical și farmaceutic, se realizează în două cicluri:

ciclul I - studii superioare de licență;

ciclul II - studii superioare de masterat.

[...]”

Articolul 28 Studii superioare de masterat

„(1) Durata studiilor superioare de masterat este de 1-2 ani și corespunde unui număr de 60-120 de credite de studiu transferabile. Studiile superioare de masterat se organizează pentru titularii diplomei de licență, asigură specializarea într-un domeniu sau extinderea și perfecționarea pregătirii științifice și pedagogice și se efectuează, de regulă, prin învățământ de zi. La studii superioare de masterat de cercetare sînt admiși și titularii diplomei de studii superioare în medicină sau farmacie.

(2) Studiile superioare de masterat sînt de cercetare și profesionale. Studiile superioare de masterat de cercetare vizează dezvoltarea capacităților de cercetare științifică ale studenților și constituie o fază premergătoare obligatorie pentru studiile de doctorat. Studiile superioare de masterat profesional asigură aprofundarea unei specializări într-un domeniu, fiind axate, în primul rînd, pe competențe cu conținut aplicativ.

(3) Admiterea la studii superioare de masterat se efectuează prin concurs, în baza criteriilor stabilite de Ministerul Educației.

(4) Planul de admitere la studii superioare de masterat cu finanțare bugetară prevede admiterea pînă la 50% din numărul total de absolvenți cu diplomă de licență ai anului respectiv.

(5) Studiile superioare de masterat se finalizează cu susținerea tezei de master.

(6) Absolvenților care au susținut teza de master li se acordă titlul de master în profilul și la specializarea urmată și li se eliberează diplomă de master.

(7) Diploma de master atestă că titularul acesteia a dobîndit cunoștințe și competențe generale și de specialitate, precum și abilități cognitive specifice. Diploma de master conferă dreptul de a ocupa posturi didactice în instituții de învățământ superior sau de cercetări științifice și de a participa la concursul de admitere la doctorat.”

Articolul 30 Doctoratul

„(1) Doctoratul este o formă de învățământ postuniversitar care se realizează prin activitate de cercetare științifică cu durata de 3 ani la cursurile de zi și de 4 ani la cursurile cu frecvență redusă.

(2) Admiterea la doctorat se face prin concurs, la care pot participa titularii diplomelor de mașter sau de licență în medicină sau farmacie.

(3) Criteriile de admitere, organizarea și desfășurarea doctoratului sânt stabilite prin hotărâre de Guvern.

[...].”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (M.O., 2012, nr. 103, art. 355) sunt următoarele:

Articolul 1

Scopul legii și domeniul de aplicare

(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

[...].”

Articolul 2

Noțiuni generale

„În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse;

discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă;

discriminare indirectă – orice prevedere, acțiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane față de o altă persoană în baza criteriilor stipulate de prezenta lege, în afară de cazul în care acea prevedere, acțiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluia scop sânt proporționale, adecvate și necesare;

[...].”

Articolul 9

Interzicerea discriminării în domeniul învățământului

„(1) Instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării:

a) prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;

[...].”

14. Prevederile relevante ale Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 615-VII din 30 aprilie 2013 privind aprobarea Statutului Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova (M.O., 2013, nr. 104 – 108, art. 336) sunt următoarele:

Statutul Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova

„1.1. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova (în continuare - AAP) este o instituție de învățământ superior de stat, care își desfășoară activitatea în calitate de centru național de promovare a politicii de stat în domeniul administrației publice, de instruire a personalului din serviciul public și de asigurare științifică și metodică a activității autorităților publice.

1.2. AAP își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu legislația în vigoare cu privire la educație și serviciul public, cu decretele Președintelui Republicii Moldova, cu alte acte normative, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și cu prezentul statut.

[...]

10.2. Guvernul stabilește anual AAP Planul (comanda de stat) privind admiterea la studiile superioare de masterat a funcționarilor publici, a oficialilor aleși și a altui personal din cadrul autorităților administrației publice.

[...]

10.4. Admiterea în AAP se realizează în bază (de concurs), la care pot participa personalul din autoritățile administrației publice și alte categorii de persoane interesate.

10.5. Admiterea se organizează în baza Regulamentului cu privire la admitere, adoptat de Senat.

10.6. Concursul se efectuează de comisia de admitere, desemnată anual prin decret al Președintelui Republicii Moldova, la propunerea rectorului AAP.”

15. Prevederile relevante ale Regulamentului privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008 (M.O., 2008, nr. 42 – 44, art.252), sunt următoarele:

Secțiunea a 4 Admiterea la doctorat

„16. La învățământul de zi cu finanțare de la buget limita de vârstă a candidaților este de 35 ani.”

16. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe

lângă Președintele Republicii Moldova (M.O., 2003, nr. 177 – 181, art.1008) sunt următoarele:

„1. Comanda de stat pentru studii de masterat la Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova din rândurile funcționarilor publici și ale personalului autorităților administrației publice centrale și locale la secția de zi, cu durata studiilor de 2 ani, și la secția cu frecvență redusă, cu durata studiilor de 3 ani, se stabilește anual prin hotărâre de Guvern.

2. Până la data de 15 mai a fiecărui an, prin hotărârea Guvernului, comanda de stat se repartizează autorităților administrației publice centrale și locale, separat pentru secția de zi și secția cu frecvență redusă, care sînt obligate să delege la studii numărul respectiv de funcționari.

3. Comanda de stat pentru perfecționarea cadrelor din serviciul public se stabilește pentru fiecare an calendaristic prin hotărâre de Guvern.

4. Se aprobă:

Lista categoriilor de funcționari publici și persoanelor cu funcții de răspundere electivă, în vârstă, de regulă, de până la 45 de ani, care se pot înscrie la studii de masterat la Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova prin comanda de stat (anexa nr.1).

5. Pentru perioada de studii la Academie audienților funcționari ai organelor administrației publice li se păstrează locul de muncă și salariul de funcție. [...]”

17. Prevederile relevante ale Regulamentului cu privire la organizarea studiilor superioare de masterat, ciclul II, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1455 din 24 decembrie 2007 (M.O., 2008, nr. 5-7, art.25) sunt următoarele:

III. Admiterea la studiile superioare de masterat

„21. Admiterea la studiile superioare de masterat se realizează pentru absolvenții ciclului I, deținători ai diplomelor de licență.

[...]

23. La studii superioare de masterat pot fi admiși și cetățenii străini și apatrizii, cu studii superioare, în baza acordurilor interstatate, precum și în bază de contracte individuale de studii.

24. Admiterea la studii superioare de masterat se efectuează în bază de concurs, organizat în conformitate cu regulamentul instituției, în două sesiuni: concomitent cu admiterea la studii superioare de licență, ciclul I, și în luna februarie.

25. Înscrierea la concursul de admitere la studii de masterat se realizează după cum urmează:

a) la studiile de masterat de cercetare pot candida deținătorii diplomelor de licență din același domeniu sau domeniu înrudit, deținătorii diplomei de master din domenii

înrudite și deținătorii diplomei de licență sau diplomei de master din alte domenii care dețin certificatul ce atestă acumularea a 30 de credite de compensare a studiilor;

b) la studiile de masterat profesional pot candida deținătorii diplomelor de licență, diplomelor de studii superioare și diplomelor de master din domenii diferite.

[...]

28. Orice persoană care are dreptul să participe la concursul de admitere la studii superioare de masterat poate urma o singură dată, un singur program de masterat finanțat de la bugetul de stat.

29. Înmatricularea la studii superioare de masterat se face în ordinea descrescătoare a mediilor generale obținute de către candidați, în limitele numărului de locuri pentru care se organizează concursul. Media-limită de înmatriculare se va stabili prin regulamentele interne de admitere. În cazul în care doi sau mai mulți candidați vor obține aceleași medii de concurs, instituția va stabili criterii suplimentare de selectare.”

Legislația internațională

18. Prevederile relevante ale Declarației Universale ale Drepturilor Omului (adoptată la New York la 10 decembrie 1948 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 217 - XII din 28 iulie 1990) sunt următoarele:

Articolul 1

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.”

Articolul 7

„Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.”

Articolul 26

„1. Orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin în ce privește învățământul elementar și de bază. Învățământul elementar este obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie accesibil tuturor; accesul la studii superioare trebuie să fie deschis tuturor pe baza deplinei egalități în funcție de merit.

[...].”

19. Prevederile relevante ale Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966 (ratificat

de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28 iulie 1990) sunt următoarele:

Articolul 2

„[...]

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

[...]”

Articolul 4

„Statele părți la prezentul Pact recunosc că în ce privește folosința drepturilor asigurate de către stat în conformitate cu prezentul Pact, statul nu poate supune aceste drepturi decât la limitările stabilite de lege, numai în măsura compatibilă cu natura acestor drepturi și exclusive în vederea promovării bunăstării generale într-o societate democratică.”

Articolul 13

„1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educație. Ele sunt de acord că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și a simțului demnității sale și să întărească respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. Pe lângă aceasta, ele sunt de acord că prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

2. Statele părți la prezentul Pact recunosc că în vederea asigurării deplinei exercitări a acestui drept:

c) învățământul superior trebuie să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitățile fiecăruia, prin toate mijloacele potrivite.

[...]”

20. Prevederile relevante ale Convenției privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului (adoptată la 14 decembrie 1960 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10 septembrie 1991) sunt următoarele:

Articolul 1

„1. În sensul prezentei Convenții, termenul "discriminare" cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială,

situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales: a) înlăturarea unor persoane sau a unui grup de la accesul la diverse tipuri și grade de învățământ.

2. În sensul prezentei Convenții cuvântul ”învățământ” se referă la diverse tipuri și diferite grade de învățământ și cuprinde accesul la învățământ, nivelul și calitatea sa, precum și condițiile în care este predat.”

Articolul 3

„În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenții, statele participante își iau angajamentul:

a) să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului.

[...].”

Articolul 4

„Statele participante la prezenta Convenție își iau în plus angajamentul să furnizeze, să dezvolte și să aplice o politică națională menită să promoveze prin metode adaptate circumstanțelor și obiceiurilor naționale, egalitatea de posibilități și de tratament în domeniul învățământului și mai ales:

a) [...] să facă accesibil pentru toți, în funcție de capacitățile fiecăruia, în condiții de egalitate deplină, învățământul superior; [...].”

21. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 - XIII din 24 iulie 1997), sunt următoarele:

Articolul 14

Interzicerea discriminării

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Articolul 2 din Protocolul adițional Dreptul la instruire

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire.”

ÎN DREPT

22. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență instituirea limitei de vârstă pentru admiterea la studii de doctorat cu finanțare de la bugetul de stat, precum și la studii de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

23. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale interconexe, precum dreptul de acces la învățătură, asigurarea egalității accederii la studii, inclusiv pe criteriul vârstei.

A. ADMISIBILITATEA

24. În conformitate cu decizia sa din 25 iulie 2013, Curtea a reținut că, în temeiul articolelor 135 lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

25. Articolele 25 alin. (1) lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. i) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază avocatul parlamentar cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

26. Curtea Constituțională constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie pct.16 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008, și unele prevederi din pct. 4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova.

27. Curtea reține că prevederile contestate nu au mai fost obiect al controlului constituționalității.

28. Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

29. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

30. Pentru a elucida corespunderea dispozițiilor contestate cu normele constituționale, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolului 35 combinat cu articolele 16 și 54 din Constituție.

31. De asemenea, prezenta cauză va fi examinată de Curte și prin prisma jurisprudenței sale anterioare, precum și prin raportare la actele internaționale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 35 COMBINAT CU ARTICOLELE 16 ȘI 54 DIN CONSTITUȚIE

32. Autorul sesizării pretinde că reglementările supuse controlului constituționalității încalcă articolul 16 din Constituție, potrivit căruia:

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

33. La fel, autorul sesizării consideră că acestea încalcă articolul 35 alin.(7) din Constituție, care prevede:

„[...]”

(7) Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

[...]”

34. De asemenea, în contextul sesizării autorul invocă încălcarea articolului 54 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății .”

1. Argumentele autorului sesizării

35. Autorul sesizării consideră că diferențierea pe criterii de vârstă a candidaților în cazul admiterii la doctorat în instituțiile cu activitate de doctorat, precum și la studiile de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică constituie un tratament discriminatoriu și îngreunează accesul la învățământul superior de masterat și la învățământul postuniversitar (doctorat), venind în contradicție cu prevederile articolelor 16 alin.(2), 35 alin.(7) combinat cu articolul 54 din Constituție și cu o serie de prevederi ale actelor internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte.

2. Argumentele autorităților

36. În opinia Guvernului, stabilirea limitei de vârstă pentru a accede la studii de doctorat și masterat nu este în concordanță cu dreptul la învățătură, garantat de art. 35 din Constituție, precum și cu art. 13 pct. 2 al Pactului cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

37. De asemenea, Guvernul a recunoscut că plafonarea prin actele normative contestate a vârstei pentru a accede la studii de doctorat și masterat reprezintă o restricție stabilită prin acte subordonate legii și care nu rezultă din lege.

38. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova în opinia prezentată a menționat că aceasta realizează studii de doctorat/postdoctorat în baza actelor normative în vigoare, respectiv asigură executarea planurilor de înscriere la studii de doctorat/postdoctorat, și a finanțării aprobate de Academia de Științe a Moldovei.

39. În opinia Academiei, pct. 4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 nu limitează dreptul candidaților de admitere la studii superioare de masterat, deoarece sintagma respectivă include îmbinarea de cuvinte „de regulă”.

40. În viziunea Universității de Stat din Moldova, criteriul de vârstă pentru admiterea la studii de doctorat urmează a fi eliminat, fiindcă este discriminatoriu și aduce atingere dreptului la învățătură.

3. Aprecierea Curții

41. Curtea reține că dreptul la învățătură (educație, instruire) nu poate lipsi din categoria drepturilor fundamentale ale omului, fiind consacrat în Legea Supremă.

42. Astfel, dreptul la învățătură, potrivit normei constituționale de la art. 35 alin.(1), este asigurat prin învățământul general obligatoriu, învățământul liceal, învățământul profesional, învățământul superior, precum și prin **alte forme de instruire și perfecționare**.

43. Concomitent, Curtea menționează că, potrivit art. 3 al Legii învățământului, învățământul în Republica Moldova constituie o prioritate națională.

44. În Hotărârea nr. 27 din 29 septembrie 1998 Curtea a statuat:

„Dreptul la învățătură constituie unul dintre cele mai importante drepturi sociale ale omului. Acest drept creează premisele necesare pentru afirmarea plină a personalității și a demnității umane, precum și pentru dezvoltarea întregii societăți. De nivelul potențialului intelectual al persoanei depinde nu numai promovarea persoanei pe scara socială și statutul ei social, dar și progresul societății în ansamblu, evoluția vieții economice, sociale și culturale.

45. Totodată, Curtea reține că, prin conținutul său și prin numărul mare de subiecte implicate în realizarea lui, **dreptul la învățătură este un drept complex**. Unul din multitudinea de componente ale conținutului acestui drept este **dreptul de acces la instituțiile de învățământ**.

46. Curtea relevă că art. 35 alin.(7) din Constituție prevede că învățământul liceal profesional și cel superior de stat **este egal accesibil tuturor**, pe bază de merit.

47. Preluând principiul constituțional al accesibilității învățământului, art. 6 alin.(2) din Legea învățământului stipulează că dreptul la învățătură este garantat, că statul **asigură șanse egale de acces** în instituțiile de stat de învățământ liceal, profesional, mediu de specialitate **și superior, în funcție de aptitudini și capacități**. La fel, potrivit acestui articol, dreptul la învățătură este garantat, indiferent de naționalitate, sex, **vârstă**, de originea și starea socială, de apartenența politică sau religioasă, de antecedentele penale.

48. Suplimentar, Curtea reține că dreptul la studii, inclusiv la studii superioare, se regăsește printre drepturile recunoscute și reglementate de un șir de acte internaționale, și anume Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, Protocolul adițional la Convenția Europeană.

49. Potrivit prevederilor instrumentelor internaționale, **accesul la studii superioare trebuie să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitățile fiecăruia**.

50. Astfel, Curtea observă că atât cadrul legal național, cât și cadrul internațional **asigură accesul egal la studii superioare**.

51. La fel, Curtea reține că, potrivit raționamentelor Curții Europene, dreptul la instruire, consfințit în art.2 din Protocolul adițional la Convenția

Europeană, nu se limitează la educația și învățământul copiilor și tinerilor, ca drept social, el **poate fi conceput** și în beneficiul altor membri ai societății.

52. Astfel, prin prisma reglementărilor internaționale, statelor le revine obligația negativă de a nu împiedica o persoană să beneficieze de sistemul de învățământ și obligația pozitivă de a asigura accesul egal la formele de învățământ existente la un moment dat, în condițiile pe care le reglementează **în funcție de necesitățile social-economice și de perspectivele de dezvoltare ale statului.**

53. Art. 26 din Legea învățământului prevede că învățământul superior are drept scop formarea unei personalități multilateral dezvoltate și creative, pregătirea, perfecționarea și recalificarea la nivel superior a specialiștilor și a cadrelor științifice în diverse domenii; asigurarea aspirațiilor personalității de a-și aprofunda și extinde studiile; promovarea cercetării științifice și implementarea rezultatelor ei. Învățământul superior se realizează în două cicluri: ciclul I - studii superioare de licență; **ciclul II - studii superioare de masterat.**

54. Totodată, potrivit legii, doctoratul este o formă de învățământ postuniversitar care se realizează prin activitate de cercetare științifică.

55. Curtea observă că **prevederile legale** invocate mai sus **nu instituie o limită de vârstă pentru accesarea la studiile de masterat și doctorat.** În același timp, Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008 și Hotărârea Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 stabilește plafonul de vârstă de 35 de ani pentru accesarea la studiile de doctorat și de 45 de ani pentru studiile de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică.

56. În Hotărârea nr. 27 din 29 septembrie 1998 Curtea a precizat:

„[...] Dreptul la învățătură, ca drept fundamental, urmează să fie asigurat în așa mod încât să **ofere tuturor șanse juridice egale, ceea ce implică neadmiterea discriminărilor și privilegiilor.**”

57. În sensul dispozițiilor constituționale, Curtea reamintește că principiul egalității presupune drepturi și libertăți egale pentru toți cetățenii, indiferent de faptul în ce acte sunt prevăzute aceste drepturi și libertăți: în Constituție, în legi organice, ordinare sau în alte acte normative.

58. Curtea relevă că legiuitorul constituant, prin articolul 16 alin. (2), a stabilit egalitatea tuturor cetățenilor, fără deosebire, ceea ce presupune interdicția aplicării unui tratament juridic diferențiat unei persoane aflate în situații juridice similare, tratament de natură să o plaseze într-o poziție subordonată sau supraordonată față de ceilalți cetățeni.

59. Curtea reține că o distincție este discriminatorie dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

60. La fel, Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității în art. 9 prevede că instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ **de orice tip și nivel**.

61. În același timp, Curtea subliniază că exercitarea **dreptului la educație**, fiind un drept relativ, **poate fi supus unor limitări**. Condițiile ce trebuie îndeplinite în acest caz sunt ca limitarea să fie prevăzută de lege, să vizeze un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea scopului.

62. Curtea menționează că, potrivit art. 54 din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

63. Curtea reține că, prin însăși natura sa, dreptul la instruire impune adoptarea unor reglementări, care pot fi variabile în timp și în spațiu, în funcție de nevoile societății și de resurse, însă o asemenea reglementare nu trebuie să fie de natură **a aduce atingere acestui drept în substanță**.

64. În Decizia nr. 7 din 4 iulie 2013 Curtea a menționat:

„30. Stabilirea politicilor de stat în sfera învățământului și determinarea criteriilor de organizare și funcționare a sistemului de învățământ constituie un drept al legiuitorului. Conform art. 72 alin. (3) lit. k) din Constituție, organizarea generală a învățământului se reglementează prin lege organică.

[...]

38. Conform articolului 40 alin. (11) din Legea învățământului, Guvernul aprobă planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate cu finanțare de la bugetul de stat și pe bază de contract, pe meserii, specialități și domenii generale de studiu, în instituțiile de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate, superior și postuniversitar de stat și private.

39. Curtea menționează că, în funcție de realitățile existente la etapa de dezvoltare a societății, autoritățile dispun de dreptul de a se implica în procesul de învățământ în scopul asigurării calității de formare a specialiștilor. Această prerogativă a statului este asigurată prin dispozițiile articolului 35 alin. (5) din Constituție, potrivit căruia instituțiile de învățământ, inclusiv cele nestatale, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii.

[...]

41. Statul are dreptul și obligația de a stabili căile, conținutul și standardele necesare pentru a asigura realizarea optimă a dreptului la învățatură. Astfel, reglementarea cadrului organizatorico-juridic al instituțiilor de învățământ

superior de stat și privat și instituirea unui regim special pentru activitatea acestora, precum și stabilirea restricțiilor, este o prerogativă a legiuitorului.”

65. În această ordine de idei, Curtea Europeană a constatat că, în pofida importanței sale, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări, atât timp cât nu se aduce atingere substanței dreptului (cauza „*Aspecte privind regimul lingvistic în școlile belgiene*” vs *Belgia*, din 23 iulie 1968 și cauza *Campbell și Cosans vs Regatul Unit*, 25 februarie 1982, §41).

66. În decizia *Lukach vs. Rusia* Curtea Europeană a notat că articolul 2 al Protocolului adițional la Convenția europeană în toate cazurile **permite limitarea admiterii la universități.**

67. Totodată, cu referire la admiterea universitară, Curtea Europeană în cauza *Tarantino și alții vs Italia* din 2 aprilie 2013 a reținut:

„50. În ceea ce privește *numerus clausus*, Curtea observă că reclamanții s-au plâns în mod special în privința temeiului care a fost utilizat pentru aplicarea *numerus clausus*, în particular, a celor două criterii care se referă la: a) capacitatea și resursele universităților, și b) nevoile societății pentru o anumită profesie. Curtea consideră că **este necesar de a găsi un echilibru între interesul individual al reclamanților și interesul societății în general**, inclusiv al celorlalți studenți înscriși la universități. Curtea constată că cele două criterii sunt în conformitate cu jurisprudența sa și consideră că **reglementarea dreptului la educație se poate schimba în funcție de nevoile și resursele comunității și cele ale indivizilor [...].** Ea constată că în cazul de față **astfel de restricții trebuie privite în contextul educației de nivel superior, în special, al educației universitare.**”

68. În contextul celor expuse mai sus, Curtea menționează că marja de apreciere a statului și dreptul său de intervenție în procesul de învățământ este mai mare decât în alte domenii și poate fi realizat prin diverse instrumente de reglementare. Statul poate condiționa dreptul la învățatură prin reducerea locurilor disponibile în cazul învățământului facultativ, prin testarea aptitudinilor care fac posibilă încadrarea într-o anumită formă de învățământ etc., însă aceasta urmează a fi proporțională scopului urmărit.

69. Cu referire la normele contestate Curtea menționează că anual prin hotărâre de Guvern se stabilește comanda de stat pentru delegare la studii de masterat la Academia de Administrare a funcționarilor publici și personalului autorităților administrației publice centrale și locale.

70. Totodată, Curtea observă că, potrivit art. 38 din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, funcționarul public care urmează forme de dezvoltare profesională a căror durată este mai mare de 90 de zile într-un an calendaristic, precum și care urmează studii de masterat, organizate în țară sau în străinătate, cu excepția celor urmate pe cont propriu, **este obligat să își asume angajamentul scris că, după terminarea acestora, va activa în serviciul public între 2 și 5 ani**, proporțional cu numărul zilelor de dezvoltare profesională. În cazul

nerespectării angajamentului, precum și în cazul în care funcționarul public nu a absolvit din vina sa forma de dezvoltare profesională, **el este obligat să restituie autorității publice cheltuielile suportate** pentru dezvoltarea profesională, **inclusiv salariul încasat** pe această perioadă, calculate în condițiile legii.

71. Astfel, Curtea menționează că, în raport cu garanțiile stabilite de cadrul legal pentru instituțiile care au delegat funcționari publici la studiile de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică și cu angajamentele asumate de către aceștia, norma privind limita de vârstă de 45 de ani se consideră a fi disproporționată.

72. Mai mult, Curtea observă că pct.4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 cuprinde sintagma „de regulă, de până la 45 de ani”, ceea ce denotă faptul că pot fi admise și persoane care au depășit această vârstă. Deci, prevederea poate fi calificată ca una discreționară și imprevizibilă, care creează riscuri de abuzuri.

73. În respectiva situație, Curtea reține că **statul poate stabili anumite condiționări** în exercitarea acestui drept în scopul valorificării ulterioare a **potențialului intelectual al funcționarului delegat de către autoritatea publică pentru sporirea calificărilor profesionale**, or, studiile reprezintă o investiție în viitorul individului, care trebuie să producă rezultate cuantificabile și tangibile, **însă aceste condiționări urmează a fi în corespundere cu principiile constituționale.**

74. În același timp, Curtea reține că, spre deosebire de prevederile pct.4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003, care se aplică unui cerc restrâns de persoane, și anume funcționarilor publici și personalului autorităților administrației publice centrale și locale, prevederile pct.16 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului are o aplicabilitate mult mai extinsă și nu vizează procesul de delegare a persoanelor de către autoritățile publice.

75. Astfel, în aceste circumstanțe, Curtea cu atât mai mult subliniază că instituirea limitei de vârstă de 35 de ani pentru admiterea la studiile de doctorat cu finanțare de la bugetul de stat constituie un impediment nejustificat în exercitarea dreptului de acces la studii și, totodată, un tratament inechitabil în raport cu alte categorii de studii facultative.

76. În cauza „*Aspecte privind regimul lingvistic în școlile belgiene*” vs *Belgia*, Curtea Europeană a susținut că „Egalitatea tratamentului este încălcată dacă deosebirea nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Existența unei asemenea justificări poate fi apreciată în raport cu scopul și consecințele măsurii considerate, ținând cont de principiile care prevalează în general în societățile democratice”.

77. Curtea **nu a găsit nici o justificare obiectivă și rezonabilă** pentru adoptarea unor astfel de reglementări de către executiv. Mai mult, în cadrul

ședinței Curții reprezentantul Guvernului a susținut sesizarea și a recunoscut că instituirea limitei de vârstă pentru a accede atât la studii de doctorat în instituțiile cu activitate de doctorat, cât și la studii de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică **limitează acest drept constituțional**. De asemenea, reprezentantul Guvernului a invocat faptul că aceste prevederi nu corespund nici cu angajamentul prioritar de „învățare pe tot parcursul vieții”, stipulat în Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană.

78. În Hotărârea nr.30 din 18 decembrie 2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Hotărârea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007 “Cu privire la planurile de înmatriculare în anul 2007 în instituțiile de învățământ superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional” Curtea a reținut:

„Potrivit Legii nr.547-XIII, pentru admiterea candidaților la studii este necesară stabilirea unor criterii generale, care decurg logic din apartenența tuturor instituțiilor de învățământ la sistemul național de învățământ, care are la bază standardele unice educaționale de stat, precum și din finalitatea comună a întregului sistem de învățământ.”

79. Curtea reține că, reieșind din prevederile constituționale, dreptul de acces la instituțiile de învățământ trebuie să ofere șanse egale oricărei persoane de a accede la diverse tipuri sau grade de învățământ pe bază de merit, iar orice limitare urmează a fi proporțională scopului urmărit.

80. În concluzie, Curtea reține că prin prevederile pct. 16 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului și pct. 4 din Hotărârea Guvernului privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova are loc restrângerea nejustificată a dreptului la studii, fapt ce contravine prevederilor articolului 35 combinat cu articolele 16 și 54 din Constituție.

Pentru aceste motive și în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Se acceptă sesizarea avocatului parlamentar Anatolie Munteanu pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la limita de vârstă pentru admiterea la studiile de masterat și doctorat.

2. Se declară *neconstituțional* punctul 16 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea doctoratului și postdoctoratului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18 februarie 2008.

3. Se declară *neconstituțională* sintagma „*în vârstă, de regulă, de până la 45 ani,*” din punctul 4 al Hotărârii Guvernului nr. 962 din 5 august 2003 privind asigurarea funcționării Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 19 septembrie 2013
HCC nr. 26
Dosarul nr. 25 a/2013